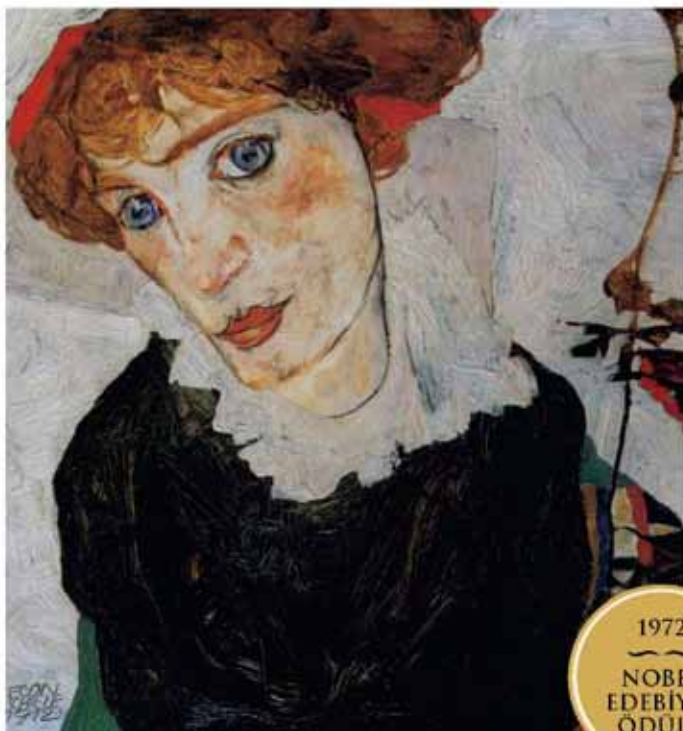

HEINRICH BÖLL

FOTOĞRAFTA KADIN DA VARDI

ROMAN

1972
—
NOBEL
EDEBİYAT
ÖDÜLÜ

Çeviri: SEZER DURU

♥
CAN

2.
BASKI

HEINRICH BÖLL
FOTOĞRAFTA
KADIN DA VARDI

Gruppenbild mit Dame, Heinrich Böll

© 1971, 1994 Verlag Kiepenheuer & Witsch GmbH & Co. KG, Köln, Almanya

© 1998, Can Sanat Yayınları Ltd. Şti.

Bu eserin Türkçe yayın hakları Onk Ajans Ltd. Şti. aracılığıyla alınmıştır.

Tüm hakları saklıdır. Tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

1. basım: 1998

2. basım: Mart 2013

Bu kitabın 2. baskısı 1 000 adet yapılmıştır.

Kapak tasarımı: Ayşe Çelem Design

Kapak baskı: Azra Matbaası

İç baskı ve cilt: Ekosan Matbaası

ISBN 978-975-510-853-7

CAN SANAT YAYINLARI

YAPIM, DAĞITIM, TİCARET VE SANAYİ LTD. ŞTİ.

Hayriye Caddesi No: 2, 34430 Galatasaray, İstanbul

Telefon: (0212) 252 56 75 / 252 59 88 / 252 59 89 Faks: (0212) 252 72 33

www.canyayinlari.com

yayinevi@canyayinlari.com

HEINRICH BÖLL
FOTOĞRAFTA
KADIN DA VARDI

ROMAN

1972 NOBEL EDEBİYAT ÖDÜLÜ

Almanca aslından çeviren

Sezer Duru

Heinrich Böll'ün Can Yayınları'ndaki diğer kitapları:

Katharina Blum'un Çiğnenen Onuru, 1999

Babasız Evler, 1999

Dokuz Buçukta Bilardo, 2000

Yolcu, Sparta'ya Varırsan Eğer, 2011

Palyaço, 2013

HEINRICH BÖLL, 1917'de Köln'de doğdu. İkinci Dünya Savaşı'nda çeşitli cephelerde savaştı, birkaç kez yaralandı, esir düştü. Savaştan sonra hem üniversite öğrenimini sürdürdü, hem de ağabeyinin marangozhanesinde çırak olarak çalıştı. İlk öyküleri 1947'den sonra yayımlanmaya başladı. Eserleri için aldığı ödüller arasında 1967 Georg-Büchner Ödülü, 1972 Nobel Edebiyat Ödülü vardır. Alman ve Uluslararası PEN Derneği'nin başkanlığını yaptı. 16 Temmuz 1985'te öldü. Heinrich Böll, edebiyat yaşamına öykü yazarak başlamış ve öykücülüğü hep ön planda tutmuştur. İlk çalışmalarından en nitelikli yapıtlarına kadar, Böll'ün öykülerinde keskin gözlemcilik yeteneği, çağdaş ve eleştirel düşünce yapısı, alaycılığı, insancıl yaklaşımı kendini açıkça belli eder. Böll'ün eserleri yalnız Almanya içinde ve Alman dilini kullanan ülkelerde değil, bütün dünyada XX. yüzyılın önde gelen klasikleri arasına girmiştir

SEZER DURU, 1942'de doğdu. Avusturya Lisesi'ni bitirip İÜ'de Sosyoloji; Ankara' da DTCF, Alman Dili ve Edebiyatı, Latince ve Yunan-Roma Edebiyatı okudu. Max Frisch, Heinrich Böll, Siegfried Lenz, Jerzy Stefan Stawinkey, Gustav Meyrink, Thomas Bernhard, Edgar Hilsenrath, Daniel Glattauer gibi yazarların yapıtlarını Türkçeye; Ferit Edgü, Adalet Ağaoğlu ve birçok Türk şairinin yapıtını Almancaya çevirdi. Almanya Büyük Liyakat Nişanı, Rodos Yazar ve Çevirmenler Evi, Frankfurt Edebiyat Evi, Dünya Kitap Yılın En İyi Çevirmen ödüllerini aldı.

Leni, Lev ve Boris'e

I

Olayın birinci bölümündeki dişi kahraman kırk sekiz yaşında bir kadın, Alman, 1,71 boyunda, 68,8 kg ağırlığında (ev giysileriyle), yani ideal kilonun 300-400 gram altında, koyu mavi ile siyah arasında değişen gözleri, hafif kırılmış, düz dökülen, başını miğfer gibi saran gür sarı saçları var. Kadının adı Leni Pfeiffer, kızlık adı Gruyten, çalışma süreci denilen o tuhaf süreç içinde, bazen ara vermiş olsa da otuz iki yıl geçirmiş; beş yıl eğitimsiz yardımcı eleman olarak babasının bürosunda, yirmi yedi yıl vasıfsız işçi olarak fidanlık işinde. Neustadt'taki değerli gayrimenkulünü, bugün rahatlıkla dört yüz bin marka kiraya verebileceği evini, enflasyon koşulları altında sorumsuzca elden çıkarttığı için, bir nedene dayanmadan, ne hasta ne de yaş haddinden olmaksızın işini de bıraktığından bugün oldukça sıkıntılıdır. 1941 yılında Alman Silahlı Kuvvetleri'nden bir teğmenle üç gün evli kaldığından savaş dullarına bağlanan ve bugünlerde sosyal emeklilikle düzeltilmesi beklenen bir maaş almaktadır. Denilebilir ki şu sıralarda Leni'nin durumu yalnızca maddi açıdan değil, özellikle de sevgili oğlu hapiste olduğundan berbattır.

Leni saçını daha kısa kestirse, hafif bir griye boyatsa, kendini iyi korumuş kırk yaşlarında bir kadın görüntü-

sü kazanabilirdi, saçını şimdi taşıdığı biçimiyle, artık çok genç olmayan yüzü arasında büyük bir farklılık doğuyor, onu gören kırklarının sonunda sanıyor, ki gerçek yaşı da bu, gerçekte bir ilişkisi olmamasına rağmen geçkin bir sarışın, başıboş bir yaşam sürmüş ya da o yaşamı arayan biri izlenimi yaratıyor ki bunun farkına varabilmeliydi. Leni bu yaşta olup da mini etek giyme cesaretini gösterebilen ender kadınlardandır: Bacak ve kalçalarında ne damarlar çıkmış ne de sarkma olmuştur. Oysa Leni aşağı yukarı 1942'lerde moda olan etek boyuna sadık kalmıştır, bunun nedeni büyük ölçüde eski etek-cekete ve bluzlarını giymeyi tercih etmesindedir, kazak ise (belli bir haklılıkla) göğüsleri yüzünden ona fazla rahatsız edici gelmektedir. Paltoları ve ayakkabılarına gelince; gençliğinde, ana babasının geçici bir süre varlıklı oldukları zamanlarda alınan iyi kaliteli, bozulmamış olanlarıyla yetinmektedir. Grili pembeli, yeşilli mavili, siyahlı beyazlı, gök mavisi (tek renk) dayanıklı dokunmuş tüvit, başını örtme gereğini duyduğu zamanlarda bir başörtüsü kullanır, ayakkabıları da 1935-1939 yıllarında, insanın kesesi elveriyor idiye, "asla eskimeyen dayanıklılıkta" satın alınanlardandır.

Şimdilerde Leni sürekli yanında olan bir erkeğin korumasından ya da akıl vermesinden yoksun olduğundan, saç modeliyle ilgili olarak sürekli bir yanılma altındadır, suç aynasındadır, 1894'ten kalma bu ayna Leni'nin şanssızlığına bakın ki iki dünya savaşı atlatmıştır. Leni hiçbir zaman bir berber salonuna, hiçbir zaman aynalarla dolu bir süpermarkete gitmez, yakında değişime ayak uydurmak zorunda kalacak olan ufak bir dükkândan yapar alışverişini, bu yüzden yalnızca bu aynaya bağımlıdır, kızlık adı Holm olan büyükannesi Gerta Barkel bile daha o zamanlar aynanın pek zayıf gösterdiğini söylerdi; Leni aynayı çok sık kullanır. Leni'nin saç tuvaleti canını sıkkan nedenlerden biri, ama ayna ile olan ilişkisini göre-

miyor bunun. Büyük öfke duyarak hissettiği şey çevresinde, evinde, komşularında giderek artan hoşnutsuzluklar. Son aylarda Leni'nin evine birçok erkek girip çıktı; ödeme emirlerine tepki göstermediği için kapısına dayanan kredi kurumları görevlileri, icra memurları, avukatların gönderdiği haberciler, en sonunda rehin edilmiş malları toparlayıp götürülenler, Leni'nin kiraya verdiği möbleli üç odasının kiracıları sürekli değiştiğinden, oda kiralamak isteyen genç erkekler de geliyordu. Bu erkeklerden bir kısmı Leni'ye sarkıntılık etmeye yeltendi –tabii başarısız oldular– sarkıntılıkları sonuçsuz kalanların sarkıntılıklarının başarısıyla nasıl övündüklerini herkes bilir, aynı şekilde herkes Leni'nin adının nasıl kötüye çıktığını da tahmin edecektir.

Yazar hiçbir zaman Leni'nin tüm bedensel, tinsel ya da aşk yaşamı üzerine eksiksiz bilgiye erişememiştir, gene de Leni hakkında nesnel bilgi denen şeyin öğrenilmesi için her şey, ama her şey yapılmıştır (yeri geldiğinde bilgisine başvurulmuş kişiler kendi adlarıyla anılacaklardır), burada anlatılanlar kesinlik sınırına dayanmış olasılıklar olarak doğru diye nitelendirilebilirler. Leni sessiz ve suskundur, burada organik olmayan iki özelliğini saydığımıza göre, iki tanesini daha ekleyebiliriz: Leni üzgün değildir, pişmanlık da duymaz, ilk kocasının ölümüne yas tutmadığına bile pişman değildir. Leni'nin pişmanlık duymayışı öylesine bir bütündür ki, pişmanlık duygusu ile ilgili olarak “çok” ya da “az” gibi nitelermeler uygunsuz düşerdi; herhalde pişmanlığın ne olduğuna dair bir bilgisi yok, bu ve diğer noktalarda aldığı dinî eğitimin başarısız olduğu, bunun da Leni'nin lehine bir durum yarattığı söylenebilir.

Bilgilerine başvurduğumuz kişilerin anlattıklarının

dan Şu sonuç kesinlikle ortaya çıkmaktadır: Leni artık bu dünyayı anlayamaz olmuştur, dünyayı bir kez olsun kavrayabildiği de söylenemez, çevrenin kendisine karşı beslediği düŐmanlık duygularını hiçbir Őeye yoramamakta, insanların nasıl olup da kendisine bu denli kötü davranabildiklerini anlamamaktadır, o bir kötülük yapmamıŐtır, kendisine yapanlara bile; Şimdilerde en gerekli ihtiyaçları için alıŐveriŐe çıktığında, rastladığı insanlar kendisiyle düpedüz alay etmektedir, en hafifleri “pislik”, “serilmiŐ yatak” olan sözler söylemektedirler. Otuz yıl öncesinin olaylarına dayanan kfrlr bile yeniden sarfedilmektedir: komünist orospusu, Rus sevgilisi gibi. Leni bu alayları umursamaz. Arkasından kfrlr savrulması günlük olağan Őeylerdir onun için. Herkes onu duygusuz ya da kaygısız sanır; ikisi de yanlıŐtır, güvenilir kişilerin söylediklerine göre (Marja van Doorn) evinde oturup saatlerce ağlar, gözyaŐı bezleri ve kanalları saatlerce çalıŐır. Bugüne kadar dostça ilişki içinde olduğu komŐu çocukları bile arkasından ne onun ne de kendilerinin anlayabildiği sözler savururlar. Leni hakkında elde edilen en ayrıntılı ve en emin, son ve gerçekten de en son tanık kaynaklarına dayanılarak saptanabilir ki, Şimdiye kadar olan yaŐamında Leni kesinliğe çok yakın bir olasılıkla hepi topu yirmi dört kez bir erkekle beraber olmuştur: İki kez sonradan evlendiği Alois Pfeiffer ile (bir kez evlenmeden önce, bir kez de topu topu  gün süren evliliği içinde), bunun dışında da, koŐullar elverseydi evleneceği adamla. Birkaç dakika sonra, Leni'nin olayın içine doğrudan doğruya girmesine izin verildiğinde (bir süre daha alacak bu) hata denebilecek Şeyi yapmıŐ olacak; önünde diz kp anlamadığı bir dilde kendisinin olması için yalvaran bir Türk iŐiŐisinin dileğini yerine getirecek, o da birisinin önünde diz çökmesine dayanamadığı için olacak (kendisinin asla diz çökmemesi en baŐta gelen niteliklerinden-

dir). Bu arada belki Leni'nin öksüz olduğunu, ailedeki evlenmeler yoluyla edinilmiş tatsız birtakım akrabalarının bulunduğunu, evlenme yoluyla olmayıp, daha az tatsız, köyde yaşayan kendi akrabalarının ve kızlık soyadını taşıyan, şimdilerde hapisanede olan yirmi beş yaşında bir oğlunun bulunduğunu söylemek gerekir. Gövdesindeki bir özelliği daha belirtmek belki erkeklerin onun peşinde koşmalarını anlamak bakımından yararlı olabilir: Leni'nin göğüsleri bir kadında ender bulunan, güzelliğini hiç yitirmeyen, rahatlıkla sevilen, üzerine şiirler yazılan göğüslerdendi. Çevrenin en çok istediği, Leni'yi bir kenara itmek ya da tümüyle ortadan kaldırmaktı, ardından “yok ol”, “boyun devrilsin” diye bağırılmış, ara sıra gazla zehirlemek isteği bile dile getirilmişti, böyle bir olanağın onların eline geçip geçmeyeceğini yazar bilememektedir, ama o bu isteğin sık sık yinlendiğini söyleyebilir.

Leni'nin alışkanlıkları üzerine birkaç ayrıntıdan daha söz etmek gerekir; yemek yemeyi sever, ama ölçülü yer, ana yemeği sabah kahvaltısıdır, çıtır çıtır taze iki küçük ekmek, taze rafadan bir yumurta, biraz tereyağı, bir ya da iki kaşık marmelat (daha kesin belirtmek gerekirse, erik ezmesi denilen cinsten, başka yörelerde bu cins Powidl adıyla tanınır), sıcak süt ile karıştırdığı sert bir kahve, çok az şeker; öğle yemeği denen öğünle çok az ilgilenir; çorba ve ufak bir tatlı onun için yeterlidir, akşamları da soğuk şeyler yer, biraz ekmek, iki-üç dilim kadar, biraz salata, sosis ve eti alabilecek gücü varsa yer. Leni en çok kapısına getirtmediği, gidip kendisinin, elleyerek değil de, renklerine bakarak seçtiği taze ekmeklere değer verir, yemek konusunda hiçbir şeyden, bayatlamış ekmekten nefret ettiği kadar nefret etmez. Ekmekler uğruna ve kahvaltı onun günlük şölen yemeği olduğundan sabahları insanların arasına karışır, küfürleri, kötü sözleri, alayları göze alır.

Sigara içme konusunda şunlar söylenebilir: Leni on yedi yaşından beri sigara içmektedir, normal olarak sekiz sigara, asla daha fazla değil, çoğunlukla daha az; savaş sırasında geçici olarak sigara içmekten vazgeçti, sevdiği kişiye (ki o kocası değildi) sigaraları vermek istediğinden. Leni ara sıra bir kadeh şarap içmeyi seven, hiçbir zaman da yarım şişeden fazla içmeyen insanlardandır, hava durumuna göre de bir şnaps, keyfine ve parasal durumuna göre de bir *sherry* içenlerdendir. Diğer haberler: Leni'nin 1939'dan bu yana ehliyeti vardır (özel bir izinle alınmıştır, bu konuda ayrıntılı bilgi daha sonra verilecektir) ama 1943'ten beri kullanacak bir otomobili olmamıştır.

Leni hâlâ doğduğu evde oturmaktadır. Kentin bu semti açıklanamayan rastlantılar sonucu bombalardan korunmuştur, yani oldukça korunmuştur; yalnız yüzde 35'i yıkılmıştır, yani kader bu yöreye yardımcı olmuştur. Kısa bir süre önce Leni'nin başından, kendisinin bile konuşkan olmasına yol açan, ilk fırsatta en iyi arkadaşı, en güvendiği, yazarın da baş tanığı olan kişiye hararetle, heyecanla anlattığı bir olay geçti; sabahleyin ekmek almaya giderken, caddede karşıdan karşıya geçtiği sırada sağ ayağı yaya kaldırımını üzerindeki bir çıkıntıyı tanıdı, bu çıkıntıya Leni'nin sağ ayağı kırk yıl önce diğer kız çocuklarla birdirbir oynarken takılmıştı, burada söz konusu olan kaldırım taşındaki küçük bir kırıkta, bu kırık daha 1894 yılında caddeye taş döşenirken işçiler tarafından kırılmış olmalıydı. Bu algılama Leni'nin bacağından hemen beynine iletildi, beyninden de tüm duyarlık organlarına ve duyu merkezlerine, Leni her şeyi, ama her şeyi hemen erotizme dönüştüren korkunç duyarlı bir kişi olduğundan, şaşırma, üzüntü, anımsama ve tümüyle heyecanlanma etkisiyle din bilim ansiklopedilerinde “varoluşun kesin gerçekleşmesi” diye adlandırılan, ama bununla bambaşka bir şeyin kastedildiği o olayı yaşadı ki, buna

kaba erotizmciler ve seksoloji dini dogmatikleri zavallı bir biçime indirgeyerek orgazm diyorlar.

Leni'nin yalnızlık içinde olduğu etkisi uyanmadan önce burada dostlarının anılması gerekir, bunların çoğu ona gelişigüzel, ikisi ise gerçek bağlarla bağlıdır. Leni'nin yalnızlığı suskunluğuna ve ketumluğuna dayanır, sözcük haznesi zayıf biri de denilebilir onun için, gerçekten "kabuğunun dışına çok ender çıkar", genç kızlık adı Zeist olan en eski arkadaşı Margret Schlömer'e ve genç kızlık adı Berntgen olan Lotte Hoyser'e bile, ki onlar her zaman Leni'den yana olmuşlardır, açılmaz. Margret Leni'yle aynı yaşta ve duldur, ama bu terim yanlış anlamalara yol açabilir, Margret çok sayıda erkekle düşüp kalkmıştır, nedeni ileriki bölümlerde anlatılacaktır, onlarla hiçbir zaman bir çıkar hesabıyla düşüp kalkmamış, gene de ara sıra – gerçekten çok sefil durumlara düştüğünde– ücret talep etmiştir, Margret'in kişiliğini daha iyi tanımlamak için onun tek hesabi erotik ilişkisinin on sekiz yaşındayken evlendiği adamla olduğunu söylemek gerekir, kanıtlanmış tek orospuca sözleri de o zaman sarf etmiş ve Leni'ye (yıl 1940): "Zengin bir budala tavladım, benimle mutlaka nikâh masasına oturmak istiyor," demiştir. Margret şu sıralarda hastanede, tecrit edilmiş bir odada yatmakta, amansız, büyük olasılıkla öldürücü bir zührevi hastalıktan mustarip, kendisi bile kendi hakkında, "Artık öteki tarafa göçtüm," biçiminde konuşmakta, tüm hormonal düzeni darmadağın olmuş; onunla ancak bir cam bölmenin arkasından görüşülebilmekte, ona getirilen her paket sigaraya, piyasada bulunabilen en ucuz cinsten şnapsa, bu şnaps Flachman şişesine doldurulmuş olsa da, ufacık bir porsiyonuna bile müteşekkir. Margret'in içsalgısal

durumu öylesine altüst ki, “gözlerinden yaş yerine birdenbire sidik aksa şaşırmayacak”. Ona getirilecek her türden uyuşturucuya müteşekkir, eroin, morfin ve esrarı bile kabullenmeye hazır.

Hastane kentin dışında, yeşillikler içinde, ayrı ayrı pavyonlar halinde kurulmuş. Yazar Margret’in yanına girebilmek için çeşitli küçük düşürücü yollara başvurmak zorunda kaldı; rüşvet, görevi konusunda palavra sıkmak (fuhuş sosyolojisi ve psikolojisi doçenti olarak tanıttı kendisini).

Margret üzerine bilgi verirken burada önceden şunu belirtmek gerekir ki o “aslında” Leni’den çok daha az duyarlı bir kişidir; Margret’in mahvoluşu kendisinin cinsel zevklere duyduğu arzudan kaynaklanmamaktadır, mahvoluşu ondan çok fazla cinsel zevk istenmesiyle ilişkilidir, bu zevkleri vermeye doğuştan yetenekliydi, bu konu üzerinde daha sonra durulacak. Ne var ki Leni acı çekmektedir, Margret acı çekmektedir.

“Doğrudan kendisiyle ilgili olamadan”, ama çok bağlı olduğu Leni acı çektiği için acı çeken kişilerden biri daha önce de adı anılmış olan Marja van Doorn’dur, yetmiş yaşında, eskiden Leni’nin ana babasının, Gruyten’lerin yanında ev işlerinde çalışmış, şimdi köye inzivaya çekilmiş, harp malullerinin eşlerine verilen maaş, bir sebze bahçesi, birkaç meyve ağacı, bir düzine tavuk, besiyeye yatırılışlarına katıldığı bir domuz ve bir ineğin yarısı ile hoş sayılabilecek bir yaşam sonunu garantilemiştir. Aslında Marja’nın Leni ile sıkı fıkı bir ilişkisi olmamış, olaylar iyice “büyüdüğünde” gerçek kuşkusunu dile getirmiştir – bunlar şaşırtıcı biçimde ahlaki değerlerle ilgili kuşkular değil, daha çok milliyetçilikle ilgili kuşkular. Marja bun-

dan on beş-yirmi yıl önce “yüreğini sağ tarafta taşıyan” kadınlardan biriydi herhalde; bu arada büyük değer taşıyan bu organı gövdesinin bir başka köşesine kaymış olmalı, hâlâ gövdesinde duruyorsa, ama “donuna” kaçmadığı kesin, hiçbir zaman korkak olmamış, sevgili Leni’sine yapılanlar karşısında hayrete düşüyor, çünkü onu çok iyi tanıyor, Leni’yi adını taşıdığı adamdan çok daha iyi tanıyor. Ne de olsa Marja van Doorn 1920 yılından 1960 yılına kadar Gruyten’lerin evinde yaşadı, Leni’nin doğumunda bulundu, alın yazısının Leni’ye hazırladığı her olaya tanık oldu, hâlâ da Leni’nin yanına dönmeye hazır, ama onun asil istediği Leni’yi yanına, köye almaktır, şimdilerde tüm gücüyle (ki oldukça güçlüdür) bu planın gerçekleşmesi için uğraşmaktadır. Leni’ye yapılanlar karşısında hayrete düşmekte, şimdiye kadar olabilirliklerinden pek kuşkuya düşmediği tarihî vahşet olayının pek kabullenmediği sayısal yanını bile kabullenmeye hazırdır.

Bilgilerine başvurduğumuz kişiler arasında müzik eleştirmeni Dr. Herweg Schirtenstein özel bir yer tutmaktadır; kırk yıldan beri bir evin arka bölümünde yaşamaktadır, seksen yıl öncesinde bu ev muhteşem olarak nitelendirilirken, Birinci Dünya Savaşı’ndan sonra o eski ihtişamını yitirmiş, bölünmüştür, eleştirmenin oturduğu girişteki, avluya bakan kat, Leni’nin evinin avluya bakan kısmıyla bittiğinden, eleştirmenin Leni’nin piyanoda yaptığı egzersizleri ve çalmada gösterdiği ilerlemeyi bütün o yıllar boyunca yakından izlemiş olması gerekir, piyano çalan kişinin Leni olup olmadığını hiçbir zaman öğrenememiştir, gerçi Leni’yi fizik olarak tanımaktadır, (kırk yıldan beri ona sokakta rastlamaktadır) eleştirmenin Leni henüz seksek oynarken onu seyrettiği

bile büyük bir olasılıktır, çünkü bu adam çocuk oyunlarıyla pek yakından ilgilidir (“Çocuk Oyunlarında Müzik” konusunda doktora tezi yazmıştır), dişi cinselliğe karşı da umursamaz olduğu söylenemeyeceğinden Leni’nin yıldıdan yıla serpilişini de dikkatle izlemiş olmalıdır, mutlaka ara sıra sempatiyle başını eğerek selam vermiştir, hatta belki kafasından arzulu düşünceler bile geçmiştir, ama gene de Schirtenstein’in yakın ilişki kurduğu kadınlara kıyasla Leni’yi “bir nebze bayağı” bularak ciddi bir biçimde tartmadığını söylemek yerinde olur. Oldukça başarısız egzersiz yıllarından sonra, yalnızca Schubert’in iki piyano yapıtını ustaca çalmayı başaran kişinin Leni olduğunu bilse, ki bunları yıllardan beri tekrar tekrar dinlemek zorunda kalmakta, ama dinlemekten asla sıkılmamaktadır, belki onun hakkındaki düşüncelerini değiştirirdi, Monique Haas bile bu eleştirmenin önünde titremekte ve ona büyük saygı duymaktaydı. İleride Leni ile ister istemez telepatik değil de, teleseksüel bir cinsel ilişkiye girecek olan Schirtenstein’a geri dönmemiz gerekecek, gerçekten belirtmek gerekir ki, Schirtenstein Leni ile içli dışlı olabildi de, ama kendisine bu şans tanınmadı.

Leni’nin annesi babası hakkında çok şey, Leni’nin iç dünyası üzerine az, ama dış yaşantısı hakkında çok şey bilen bilgisine başvurduğumuz bir kişi de Otto Hoyser’dir, yirmi yıl önce muhasebecilikten emekliye ayrılmış, bugün lüks bir otel ile lüks bir sanatoryum arası olan rahat bir huzurevinde kalmakta, Leni’yi düzenli ziyaret etmekte ya da Leni tarafından ziyaret edilmektedir.

Önemli tanıklardan biri de gelini kızlık adı Berngen olan Lotte Hoyser’dir, onun otuz beş ya da otuz yaşına gelmiş olan oğulları Werner ve Kurt daha az güve-

nilir tanıklardı. Lotte Hoyser etkileyici ve öfkeli, ama öfkesi hiçbir zaman Leni'ye yönelmemiştir, Lotte elli yedi yaşında, Leni gibi savaş dülü, bir büroda memur.

Lotte Hoyser sert bir dille kayınpederi Otto'yu (yukarıdaki bölüme bakınız) ve küçük oğlu Kurt'u kan bağına aldırmadan ve hiç çekinmeden haydutlukla suçlamaktadır. Bir zamanlar Leni'nin başına gelen felaketlerden tümüyle onları sorumlu tutmaktadır; ancak çok kısa bir süre önce "Leni'ye söylemeye cesaret edemediğim birtakım şeyler öğrendim, çünkü bunlara kendim bile henüz inanma yürekliliğini gösteremedim. Akıl almaz şeyler," demektedir. Lotte kentin merkezinde, iki oda, mutfak ve banyolu bir evde oturmakta, bu kat için aylık gelirinin yaklaşık üçte birini kira olarak ödemekte, gene Leni'nin evine taşınmayı düşünmektedir, hem ona yakınlık duyduğundan hem de (şimdilik bilinmeyen nedenleri olan) tehditleri savurarak, "Bakalım beni de mahkeme kararı ile evden atabilecekler mi? Korkarım atarlar," diye düşündüğünden. Lotte "güvenilir olmayan" (bunu kendisi hiç sorulmadan söylüyor) bir sendikada çalışmaktadır, "Sırf ekmek parası ve yaşam mücadelesi için," diye ekliyor.

Bilgi veren kişiler arasında önemsiz sayılmayan diğerleri: çapraşık bir ilişkiyle Leni'nin yaşamına girmiş olan Slav dilleri uzmanı Dr. Scholsdorff. Bu karmaşıklık nedeniyle çelişkilerle dolu olsa da anlatılacaktır. Scholsdorff çok daha katmanlı durumlar sonucu, ki bunlar da uygun yerde anlatılacaktır, yüksek bir maliyeci mevkiine gelmiş, ama yakında erken emeklilikle bu işten ayrılacaktır.

Bir diğer doktoralı Slav dilleri uzmanı olan Dr. Henges ufak bir rol oynamaktadır, ama bilgisine başvuru

*Kendini "insanlığa adanmış
bir yazar" olarak tanımlayan
Heinrich Böll, Alman savaş
sonrası edebiyatının en
önemli yazarlarından biridir.*

Çağdaş Alman edebiyatının büyük ustası Heinrich Böll, *Fotoğrafta Kadın da Vardı* adlı romanını yayımladığı yıl, 1972'de, Nobel Edebiyat Ödülü'nü aldı. Almanya gerçeğini, özellikle de savaş yıllarında faşizmin pençesi altında kıvranan Alman toplumunun çöküşünü bu kitabında büyük bir ustalıklarla dile getiriyor yazar. Ellisine yaklaşan, 1922 ile 1970 arasında yaşanan o "Tarih" in yükünü sırtlanan bir Alman kadının hikâyesi bu. Her türlü toplumsal tutuculuğa karşı çıkan, şimşekleri üzerine çeken Leni ve tutsak düşmüş Rus askeri Boris... Tutkulu bir anlatımla gözler önüne serilen bu aşk atmosferinde Alman ruhunun iyi ve kötü yanları, savaş yılları, Türk işçilerinin Almanya'ya gidişlerine rastlayan 60'lı yılların başlarında yaşanan sürtüşmeler... Bütün eserlerinde olduğu gibi sevgi, dostluk, içtenlik gibi değerleriyle insan olmanın estetiğini vurguluyor Heinrich Böll.

Kapak resmi: EGON SCHIELE

ISBN 978-975-510-853-7

9 789755 108537